

Nowe zabytki w Podlaskiem

Cztery nowe obiekty z terenu Białegostoku zostały włączone do wojewódzkiej ewidencji zabytków. To kamienica przy ul. Lipowej 1, kamienica przy ul. Rynek Kościuszki 17, dom przy ul. Świętojańskiej 17/1 i dom przy ul. Bema 5.

Zabudowę zachodniej pierzei Rynku Kościuszki w Białymstoku tworzy pięć kamienic, stylowo nawiązujących do polskiej architektury lat 20. XX wieku. Wzniesiono je w latach 1954-1955 wg projektu Stanisława Bukowskiego. **Trzy środkowe kamienice posiadają wspólny numer Rynek Kościuszki 17.** Są to budynki analogiczne, zbudowane z cegły, usytuowane względem siebie schodkowo. Fasady budynków otrzymały dekoracje mozaikowe i sgraffitowe z okazji organizowanych w Białymstoku w 1973 roku Centralnych Dożynek.

Budynek przy ulicy Lipowej 1 wznosi się w północno-zachodnim narożniku Rynku Kościuszki w Białymstoku i składa się z dwóch skrzydeł. **Czas powstania kamienicy datuje się na lata 1956-1957.** Fasady obu skrzydeł kamienicy mają dekoracje malarskie i sgraffitowe.

*- Kamienica przy ul. Lipowej 1 oraz kamienice usytuowane przy Rynku Kościuszki zostały włączone do wojewódzkiej ewidencji zabytków ze względu na **wartości artystyczne** wynikające z **bogatej, różnorodnej dekoracji elewacji i historyczne** - związane z **działalnością wybitnego architekta pracującego przy powojennej odbudowie miasta - Stanisława Bukowskiego**" – mówi prof. Małgorzata Dajnowicz, podlaska konserwator zabytków.*

Dom przy ul. Świętojańskiej 17/1 w Białymstoku został wybudowany przez znanego społecznika i urzędnika arch. inż. Antoniego Choroszuchę w 1935 roku. Podczas wojny budynek został mocno zniszczony. Według informacji zawartych w Księżce ewidencyjnej obiektu z 1952 roku, dom został odbudowany w 1947 roku. Mieściły się tu Rada Adwokacka i mieszkania lokatorów. Na drugim piętrze budynku mieszkał m.in. Antoni Choroszuca.

Dom nr 17/1 przy ulicy Świętojańskiej powstał na fali rządowej akcji rozbudowy miast, wspierającej rozwój drobnego budownictwa mieszkaniowego.

- W latach 30. XX wieku wzniesiono w Białymstoku wiele jednorodzinnych domów, zarówno drewnianych, jak i murowanych. Powszechny stał się model modernistycznej willi, której nowoczesny wygląd utożsamiano z postępek i rozwojem miasta." – podkreśla prof. Małgorzata Dajnowicz.

Dom przy Świętojańskiej, oprócz cech modernistycznych, które przeważają w jego architekturze, ma również elementy wskazujące na zapożyczenia tzw. stylu swojskiego. Świadczy o tym np. symetryczny układ fasady z zaakcentowaną osią środkową wyznaczoną płyciną. Umieszczony w niej otwór wejściowy ujęty jest pionowymi pasami ukośnie ułożonych cegieł. Podobny motyw został powtórzony w górnej partii płyciny.

górnej partii piwnicy.

Budynek usytuowany jest zarówno w bezpośrednim sąsiedztwie willowej zabudowy ulicy Akademickiej, jak i osiedla urzędniczego przy ul. Świętojańskiej, które są bardzo jednorodnymi, istotnymi dla charakteru Białegostoku zespołami zabudowy okresu międzywojennego.

Dom mieszkalny przy ul. Bema 5 w Białymstoku został wybudowany prawdopodobnie w 1. ćw. XX wieku. Budynek nie został zniszczony podczas działań wojennych. Mieszkała tam Julia i Grzegorz Rolederowie. Przedstawiciele tego rodu zapisali się w historii miasta ze względu na posiadany spory obszar gruntów, który z czasem zaczęto dzielić na mniejsze działki właśnie w tej części Białegostoku już od początków XIX wieku. Obecna nieruchomość przy ul. Bema 5 jest częścią dawnych rolederowskich gruntów, zatem można mówić o ciągłości własności mieszkaniowej przez kilkaset lat.

*źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
oprac. Aneta Kursa*

